

– *Ћубриште*), Мирољуба Јовановића (*Муке око пута*) и Станисава Момировића (*Неизвесна будућност Свилеуве*). Већ сам увид у наслове текстова упућује на богатство садржаја, разноврсност тема и широк хронолошки оквир.

Четврти број годишњака *Свилеува*, као и претходна три, добродошао је за све који исказују занимање за историју друштва у Србији. Он је на правом трагу да, у стручном облику у каквом се нашао пред читаоцима и у опробаној форми, нека поуздана, до сада мање позната или непозната знања и истраживачке резултате учини функционалним на нивоу општијих знања, доступним, релевантним и подстицајним за изучавање историје села у Србији, а тиме и историје друштва. При том, годишњак скреће пажњу на чињеницу да дух једне средине, ма колико она била мала, зависи и од схватања појединца да пишући о прошлости заправо исписује и историју садашњице.

Др Мирослав ПЕРИШИЋ

Bernhard Chiari, Agilolf Keßelring (Hrsg.),
Wegweiser zur Geschichte Kosovo,
Padeborn, München, Zürich
(Ferdinand Schöning), 2006, 240 str.

Jugoslovenska kriza tokom poslednje decenije XX veka, uključujući i njeno kosovsko finale, podstakla je celu biblioteku članaka, napisa i monografija o konfliktima na tlu Jugoslavije. O Jugoslaviji nikada, pa ni u vreme njenog nastanka, nije toliko pisano kao tih godina. Nažalost, kvantitet nije urodio kvalitetom, tj. od celokupne produkcije samo je mali deo vredan čitanja, odnosno samo će neznatan deo ostati kao trajna historiografska ili publicistička vrednost. Knjiga o kojoj će biti reči u ovom prikazu predstavlja gotovo zakasneli produkt u ovoj poplavi literature o raznim aspektima jugoslovenske krize. Ona nije prva koja je nastala iz potrebe da se raznim predstavnicima „međunarodne zajednice” „objasni” suština sukoba koji treba da razrešavaju, usmeravaju ili u njemu učestvuju.

Knjiga *Putokaz za istoriju Kosova* nastala je u režiji Vojno-istorijskog istraživačkog ureda nemačkog Bundesvera (Bundeswehr) i namenjena je pre svega nemačkim vojnicima KFOR-a i nemačkim službenicima UNMIK-a kao orijentir prilikom obavljanja njihovih konkretnih zadataka na Kosovu. Priređivači, dr Bernhard Kijari (Bernhard Chiari) i dr Agilolf Keselring (Keßelring) se, međutim, nadaju da ona može biti od koristi i drugima koji se suočavaju sa razrešenjem kosovskog problema. Reč je dakle o knjizi sa praktičnim ciljevima. Ona, međutim, nipošto nije „uputstvo za rukovanje”, već sažet ali ne i površan pregled glavnih aspekata kosovskog problema čije je poznavanje potrebno strancima za snalaženje na terenu.

Knjiga je podeljena, uz predgovor i uvod, u tri dela: Istorijski razvoj, Strukture i životni svetovi i Dodatak. Prvi deo sadrži dvanaest radova koji odslikavaju istoriju Kosova od najstarijih vremena do naših dana. Pri tom dva rada opisuju sukobe na Kosovu od kraja osamdesetih godina XX veka (prilozi Štefana Terbsta (Stefan Troebst) i Kaja Lemana (Kai Lehmann)), dok se četiri priloga u stvari bave najnovijom istorijom tj. stanjem u pokrajini stvorenim NATO intervencijom: rad Dine Rosbaher (Rossbacher)

o UNMIK-u, Tomasa Brajtvizera (Thomas Breitwieser) o pravnom statusu Kosova, Bernharda Kijarija o martovskim nemirima 2004, Ekarda Švetmana (Ekkard Schwettmann) o bezbednosnom stanju. Ostali radovi iz ovog dela knjige govore o nacionalnoj strukturi stanovništva (Konrad Clewing), Kosovu u srednjem veku (Oliver Jens Schmitt), osmanskoj vlasti (Mehmet Hacisalihoglu), počecima albanskog nacionalnog buđenja (A. Keßelring), o značaju Kosova za Srbe (Zoran Janjetović) i odnosima Srba i Albanaca u XX veku (Robert Pichler).

U drugom delu knjige se nalaze takođe tri „istorijska” priloga (u užem smislu reči): rad Nuraja Bozbore (Nuray Bozbor) o islamu na Kosovu (koji čini se donekle potcenjuje verske razlike među Albancima u prošlosti), vojnoistorijski članak Rolfa-Ditera Milera (Rolf-Dieter Müller) o prisustvu i operacijama nemačkih trupa na Kosovu tokom dva svetska rata i Holma Zundhausena (Holm Sundhaussen) koji analizira kosovski mit. Preostalih pet priloga iz ovog dela knjige se bavi najbližom prošlošću i sadašnjošću: Klevingov članak o sukobima na Kosovu od kraja osamdesetih godina, rad Rafaela Birmana (Biermann) o neuspelim pokušajima diplomatskog sprečavanja sukoba, odnosno o dugom zanemarivanju kosovskog problema od strane „međunarodne zajednice”, Trebstov rad o uticaju kosovske krize na Makedoniju, članak R. Pihlera o paralelnim albanskim paradržavnim strukturama na Kosovu za vreme Miloševićeve vladavine, kao i rad Georgie Kretsi o ulozi i znatnom, pre svega finansijskom, značaju albanske dijaspore tokom devedesetih.

Dodatak, koji je sastavio Rihard Gebelt (Richard Göbelt), sadrži hronološki pregled istorije Kosova, hroniku zbivanja od 1998. do 2005, „mesta sećanja” – spisak važnijih mesta s kratkim objašnjenjima njihovog značaja, kalendar značajnih događaja sređenih po danima u godini, spisak izabrane literature, ali i filmova, muzičkih ostvarenja i internet sajtova o Kosovu, registar imena, mesta i stručnih pojmova, spisak autora i kartu „mesta sećanja” na unutrašnjoj strani korica knjige.

Ovaj *Putokaz za istoriju* svojim kvalitetom i temeljitošću znatno odskaka od ogromnog dela istoriografije, politikologije i publicistike o kosovskoj krizi. Tome je doprineo ceo niz vrlo uglednih i stručnih autora čiji prilozi uspevaju da na sažet način čitaoca upoznaju sa suštinom kosovskog problema. Pri tom su jednostranosti i stereotipi kojima tako često obiluju dela na ovu temu najvećim delom izbegnuti. Sa pojedinim ocenama u pojedinim priložima se ne bismo mogli u potpunosti složiti, dok bi neke tvrdnje malo zaoštrili. Pa ipak, u celini, ova knjiga ne prećutkuje gotovo ništa važno za razumevanje kosovskog problema i svojim čitaocima može da posluži zaista kao važan orijentir. Možda su najveće mane ove knjige to što se ona pojavljuje tako kasno i – što nije na engleskom. Prvo je svakako doprinelo njenom kvalitetu koji će joj znatno produžiti „rok trjanja”, dok, što se drugog tiče, treba se nadati da će izdavač naći interes za objavljivanje ovog vrednog priručnika na najčitanim jeziku sveta.

Dr Zoran JANJETOVIĆ